

APÈNDIX PRIMER

Sis poemes de testimoniança doble: col·lació

(vid III.4.2 Un bloc de sis textos repetits)

79

Jordi de sant Jordi

Cobla sparça

No m'asalt d'om que n'tots afars no sia
leyals e purs com la fina romana,
ne m'asalt d'om qui sinch jorns la setmana
4 ment an sos dits e vol ab drutz paria;
ne m'asalt d'om que m'lev ploma ne palha
de mon vestir, ne s'jacte de batalha,
ne m'asat d'om qui no hage vergonya
8 car de tot past fay gorgua com segonya.

rúbr sparça : esparça | 1 asalt : asaut | 3 qui: que | 4 an : en | 6 jacte : jacta | 7
asat : asaut, hage: haga | 8 gorgua : guorga.

80

Jordi de Sant Jordi

Sparça

Ja dona l mon no m'fara del blanch groch
d'eres anan, per be que fos saben,
ans suy en punt de far-ne segrament
4 que res de lieys no m'acost ne no m'toch,
si totes son de tal merxentaria;
mes no u crey pas, ne creser no u poria,
ne creu tenpauch vulhon totes felhir,
8 mas les de mes falthon a mon albir.

Amors, amors, be s'fol qui n vos se fia,

ni dona l mon qui per molts sa cambia;
q[u]e cel vos ha, qui menys vos vol ne us quir,
12 e celh vos pert, qui us vol tostemp seguir.

2 saben : sauben | 4 lieys : lyey | 5 merxentaria : merxanteria | 6 poria : volria
| 7 felhir : falhir | 8 falhon : falhen | 9 fol : folhs | 10 ni : nin, sa : se | 11 q[u]e
: que, ne : ni | 12 seguir : servir.

81
Pere II de Catalunya-Aragó

Tenço

Can vey en Peyronet ploran
venir ab n'Arnau tritxador,
de tots mos amichs hay pesor
4 e demande ls ab reguart gran:
«Diatz, amichs, ¿e com stan
mey parens e l rey, mon senyor?

8 Si us han fayt onta ne dan,
ni havets <traubats *canc* + trobats> raubadors,
diatz-ho, car vengar vos han
mant hom qui sia de valors,
e tornatz vostra plor en xan
12 e parlem d'armes e d'amors».

16 «Major pasor hagues l'altr'an,
com ves fugir ab mil sous d'or
cand la bandera de color
d'Anglasola vos vis denan,
seny'en Peyres, patz ab aytan
pux dir a bon entendador.

20 D'Anglasola trasques entan,
senyer, li vostra posador
a despit e desonor,
e no li havets fayt deman,
per qu'yeu hic suy vengutz ploran
24 es ab mi n'Arnau tritxador».

rúbr tenço : tanço | 3 mos : mes, pasor : pesor | 4 reguart : regart | 5 diatz : diats | 6 parens : payres, senyor : senhor | 7 fayt : fay | 8 raubadors : robadors | 9 diatz : diats, han : an | 10 hom : homs, qui : que | 11 tornatz : tornats, vostra : vostre, xan : chan | 13 pasor : pasar, laltran : en tan | 14 ves : vis, ab : en, sous : sols | 15 cand : can | 16 danglasola : danglesola | 18 pux : pusch | entendador : entenedor | 19 danglasola : denglesola | 21 e *hipom*: ez a | 23 hic : hich, vengutz : venguts | 24 es : ez.

82

Rigaut de Berbezill

Atressi com l'aurifans,
que cant chay no s pot levar
tro li autruy, ab lur cridar,
4 de lurs votz lo leven sus,
ez yeu vulh segre aquelh us
car mon maltraitz m'es ten greu e pesans
que si la cort del Puy e li bobans
8 e ls verays pretz dels leyals amadors
no m relevon, jamay no seray sors,
qu'il deguesson per me clamar merce
lay on preyar ne merce no m val re.

rúbr Ø : autre | 1 laurifans : loriffans | 2 cant : quant | 4 lurs : lur | 5 vulh : vuh | 6 traitz : trayt, greu : greus | 8 pretz : prechs | 10 quil : quilh, deguesson : digues son | 11 merce: merces.

12 E ss'eu per los fis amans
no pusch en joy tornar,
per tostemps laix mon cantar,
que de mi no ha ren plus,
16 ans viuray si co l resclus,
sol, ses solaç, qu'aytals es mon solaç
e ma vida m'es enoys e afans,
e joy m'es dols, e plasers m'es dolors,
20 qu'ieu no suy ges de la maynera d'ors:
que qui be l bat ni l te vil ses me[r]ce
il engray e milhor e reve.

14 cantar : chantar | 15 no : noy | 16 ans : an | 17 solaç : talans | 18 afans :
afanys | 19 joy : joys | 21 mece : merce | 22 engray e milhor : engruys e
meylhur.

24 A tot lo mon suy clamans
de me trop parlar,
e ss'eu pogues contreffar
fenix, que no s mas us,
que s'art e puys ressor sus,
28 yeu m'arcera, car suy ten malanans
e [mo]s fals dits monsangiers e truans,
recu[s]sitans en sospirs ez en plors
lay [o]n beutatz e joven e valors
32 es, que no l falh mays un pauch de merce
q[u]e no y sion assemblat tot li be.

24 de me trop : do me de prop | 25 contreffar : contrefar | 28 marcera :
marsera | 29 monsangiers : monsongiers | 30 recu[s]sitans : ressucitants,
sospirs : suspirs | 32 falh : fal.

36 Ben say qu'amors es ten grans
qu'elh em pot perdonar
s'eu falh per sobre mar
ne l'emey, con Dedalus,
que dits qu'elh era Jhesus
e volch volar al cel lo trecuydatz;
40 mas Dieu baxech l'argulh e lor bobans;
e mos argulhs no es res mas amors,
per que merce mi deu ben far socors,
que n mans lochs es que raysos venç merce
44 en lochs on dreys ne rayso no val re.

35 quelh em pot perdonar : que leu mi pot donar | 36 seu : sen | 37 lemey :
remey, con : com | 38 dits : dis | 39 volch : vol, trecuydatz : trecuydats | 41
argulhs : ergolhs | 43 mans : mants | | 44 dreys : dreitz.

48 Ma cançoneta degr'anar
lay on yeu no gos anar
nez ab dreitz hulhs sguardar<i>,
tan suy conques ez enclaus;

e ja hom no mi acus
mas me dona, on son fugitz dos ans;
ar torn a vos, doloros e plorans,
52 aysi co'l serff que quant ha fayt son cors
torna morir als crits dels cassadors:
aysi torn yeu, dompna n vostra merce,
mas vos no cal, qua d'amors no us sove.

56 Tal senyor hay, en que ha tant de be,
que l jorn que l vey no pux felir en re.

47 nez : ne | sguardari *hiperm* : sguardar | | 48 conques : conquez | ez enclaus
: es aclus | | 50 me dona : ma dompna | fugitz : fuyts | 52 aysi : ayci, serff :
cerff, quant : cant | 54 dompnan : dompna | 55 no cal: nous cal, damors :
demors | 57 pux : pusch, felir : felhir.

84
Pardo

Pardo

Leyaltatz vol e bon dreig me comanda,
amors me punh e desirs ma flagelha,
temps ho requer e raysos m'o cosselha
4 quez en xantar vostra lausor espanda
en cest gay jorn del proz sant Velenti,
que bos spers me ditz que no m retraya
de vos amar e servir de cor fi,
8 car ab merce fara garir ma playa.

1 leyaltatz : leyaltats, dreig : dreg | 2 punh : punch | 4 quez : ques, xantar :
chantan, lausor : lausar, espanda : expanda | 5 velenti : velanti | 6 ditz : dits |
8 ma : me.

Li aucelhet vey que per semblan festa
menon gran joy pels prats e pels boscatges
per fin'amors que ls dona gays coratges,
12 de dos en dos, quez us no se'n arresta.
Donchs yeu trop mils dey jausir e xantar
amor lausan, que m da vida joyosa,

16 e los meus ulhs, qu'an be saubut triar
d'amar, servir dompna tan valerosa.

9 auzelhet : auzelhet | 11 quels : quilhs | 15 ulhs : hulhs.

20 Dompna gentils, sus totes agrediva,
be crey hagats conaxença complida
que us am e us tem e us vulh mays que ma vida,
e no creuray senes vos mon cor viva.
Car enaysi m'an reliat e pres
vostra beutatz e vostra captinença,
24 ez am-vos tan mays que l mon autre re[s],
que re no m play may ço qu'a vos agença.

17 gentils: jentils | 21 en aysi : en axi | 22 vostra : vostre, beutatz : beutats,
captinença : captinença | 23 tan : tant, autre : altra | 24 re : res, play : plats,
may : mas.

28 Fflors excelhens, vostra fina semblança
vey per semblan jus mon cor nuyt e dia,
e sovin pes que d'amar vos suplia,
e que l donatz d'amor bona sperança.
E ladonchs suy mis en tal jausimen
que dins lo cors lo cor me salt'e m vola;
32 mas cant yeu vey falssat lo penssamen
muyr de gran dol e res no m aconsolla.

25 excelhens : excelhents, fina : gaya | 27 suplia : soplia | 28 donatz : donats |
29 suy : Ø | 30 saltem : sautem | 31 cant : quant, penssamen : pessamen | 32
aconsolla : acosola.

36 Sens e beutatz ez honesta maneyra,
ffranchs aculhirs, joven e gentilesa,
valors e pretz, gays comports e franquesa,
ffay de vos cim, govern, mur e barreyra.
E no us soffrany mays un pauch de merce,
per que s gran dan qu'ayço vos deffalhescha,
e ges no crey, lay on ha tant de be,

40 que n algun temps merce no y reverdescha.

33 beutatz : beutats, honesta : onesta, maneyra : manera | 34 barreyra : barrera
| 37 e nous : quous, soffrany : soffray | 38 quayço : queyço, deffalhescha :
defalhescha | 39 lay : lha.

Fflums de coffort, quant de vos mi sove
suy yeu ten gays que l cor me bat e m trescha,
per que us offir mon voler e ma fe
44 que us serviray fins que l'arma pertescha.

44 pertescha : partescha.

87
Ponç d'Ortafà

Riambau de Vaqueras

Si n'ay perdut mon sauber
qu'a penas say on m'estau,
ne d'on vench ne vas on vau,
4 ne que m fau lo jorn e l cer;
e suy de tal captinença
que no vetlh ne puy dormir,
ni m platz viure ne morir,
8 ni mal ne be no m agença.

rúbr riambau de vaqueras : riambautz de vaqueres | 2 penas : penes | 5 de tal :
deytal, captinença : captrensa | 6 puy : pux | 8 ne be : ni bes.

On per pauch no m desesper
o no m ret mongo d'en Jau,
o no m met dins una frau
12 on hom <no m *int*> posques veser;
car trasit suy en cresença
per celha qu'ieu tant desir,
qui m fay speran languir:
16 tant mi frainz sa covinença.

10 mongo : monge, jau : gau | 14 quieu : quyeu | 15 speran : esperan | 16 tant
: tan, frainz : frany, sa : se.

20 Ja mays no pux joy haver
ni star un jorn susau,
pus midons m'a solaç brau
e m gita a no xeler.
No say d'on m'age guirença,
c[a]r puis me pes ne m'albir
c[o]l puscha ab grat servir,
24 a[d]onchs crex sa malvolença.

17 mays : may | 20 xeler : xaler | 22 puis : puys, nem : nim | 23 c[o]l : quol,
puscha : pusque.

28 A gran tort me fay doler,
e si'yeu pendut <entry *canc*> en trau
s'anch puis segue altr'esclaus;
puys me pres en son poder
no fiu en dret lieys falhença,
mas sol d'aytan com m'albir
32 com la tem e n aus ben dir
e car li port benvolença.

26 si yeu : s'ieu | 27 puis : puys, segue : sigue, altresclaus : altresclau | 31 aus :
haus.

36 Per res no m pux abstener
que no l'am e no la lau,
car la gencer qu'anch vissau
es, e no ment, ans dich ver;
ab que preses penedença
dels turmens que m fay soffrir,
e si s denya convertir,
40 er complida sa valença.

Eu suy celh que fau temença
e fay celar e cobrir

44 mils qu'autre dir ne cobrir
 qui m fay secors ne valença.

33 pux : puix | 34 lau : lou | 35 gencer : jencer | 36 no : non, ans :
abans | 37 ab : amb, penedença : pendença | 41 que : qui | 43
cobrir : grasir | 44 secors : socors.

APÈNDIX SEGON
El *VeAg* i la tradició trobadoresca

Vist des de l'òptica de la tradició manuscrita trobadoresca, el *VeAg* és un testimoni tardà. Així ho va considerar, a la pràctica, G. Bertoni (1918: 401-03) en la seva ressenya de la *Bibliografia dels antics poetes catalans* de J. Massó Torrents, malgrat aquestes paraules: «Tra i codici descritti dal M. T., importante è per gli studi sull'antica lirica occitanica il ms. HA^a-HB (Barcelona, 7-8)». Aquest caràcter de manuscrit tardà (i tardanament conegut pels filòlegs, tot s'ha de dir) explica perquè molts autors d'edicions crítiques de trobadors no han tingut en compte les lliçons del *VeAg* com un testimoni més de la tradició: possiblement, a més, ha imperat la idea que es tractava d'un cançoner "perifèric" i massa allunyat (geogràficament i lingüísticament) dels centres de producció literària occitans. I, amb tot, d'ençà del decàleg de Pasquali ([1934] reed. 1952: xvi) la crítica, parafrasejant la cèlebre màxima dels humanistes, no es cansa de repetir: «recentiores non deteriores».

Un exemple curiós d'aquesta lliçó filològica aplicada a la tradició trobadoresca²⁵², i on es veu implicat el *VeAg*, posa de manifest l'atenció que s'ha de prestar fins i tot a les lliçons singulars de manuscrits tardans, perquè poden remuntar a còpies més antigues avui perdudes. El primer vers del poema de Guillem de Berguedà *Can vei lo temps camjar e refrezir* (*BdT* 210,16) presenta una lectura aïllada en el testimoni que Riquer (1963: II, 9) va designar amb la sigla *e* (Roma, Biblioteca Vaticana, Barberini, lat. 3965)²⁵³: enlloc de *refrezir*, aquest manuscrit llegeix *brunezir*, lliçó que coincideix amb la transmesa pel *VeAg* en la cita que obre la *Passio amoris* de Sant Jordi (N172, vv. 1-2): «Cant vey lo temps camgar e nbrunusir/non aug chant d'auzelh, voltes ne lay» (Riquer i Badia, 1984: 270-71). Valgui, doncs, l'exemple, malgrat que en aquest cas el nostre cançoner tan sols serveix per confirmar l'antiguitat d'una lliçó que d'altra manera hauria estat directament desestimada.

²⁵²«Un *recentior* non è per ciò solo un *deterior*. L'autorità di un testimonio è indipendente dalla sua antichità» (*loc cit*).

²⁵³El còdex data de finals del segle XVIII, i és obra del tortosí Joaquim Pla (1745-1815), conservador de la Biblioteca Barberini, que hi va copiar textos de diversos cançoners italians, entre els quals es troben tres poesies del trobador Guillem de Berguedà.

Des de l'òptica de la filologia catalana, és clar, aquesta percepció del *VeAg* com a testimoni tardà i poc autoritzat canvia de mig a mig: el cançoner ens apareix, llavors, com l'immens i solitari vestigi d'una tradició lírica pròpia, com a tal digne de ser estudiat, editat i fins i tot reproduït en facsímil. Aquest acostament al còdex com a document singular, però, no ha de negligir l'estudi dels poemes trobadorescos de testimoniança múltiple que s'hi troben copiats, ni que sigui sota la forma de represa comentada de les notes filiatives recollides al capítol VI al peu de l'edició de cada poema. En primer lloc tractaré les peces que posen el *VeAg* en relació amb altres cançoners catalans. Tot seguit, passaré a comentar de manera esquemàtica els possibles vincles del cançoner amb les principals famílies de manuscrits de la "stemmàtica" trobadoresca. El punt de partença per a aquest discurs és la informació que aporten sobre la filiació de cada poema les edicions crítiques preses com a referència. En els casos en què el *VeAg* no ha estat tingut en compte pels editors, el comentari assaja una anàlisi de les variants contingudes als aparats de les edicions, que són comparades amb la lliçó del *VeAg*. No cal dir que el resultat d'una tal operació està subjecte a la veracitat de les dades de les quals es parteix, ja que aquestes no s'han verificat sobre els manuscrits.

El poema N86, *Bona dompna, un coselh vos deman* de Pistoleta (*BdT* 372,4), de tradició manuscrita prou considerable (deu testimonis), va tenir una especial fortuna als cançoners copiats a Catalunya: el transmeten l'antic *Sg* (*BC*, ms. 146, f. 47v), el nostre *VeAg* i *L* (*BC*, ms. 9: ff. 120-121), copiat al darrer terç del segle XV²⁵⁴. Tots tres pertanyen a una branca de la tradició que depèn del subarquetip ϵ en l'*stemma* de Niestroy (1914: 63), que junt amb el provençal *R* prové del subarquetip γ . Als tres cançoners catalans la tensó està atribuïda a Raimbaut de Vaqueiras. Els mss. occitans *DIK* la donen a Pistoleta, *L* a Bertran del Puget, i *RT* la

²⁵⁴«El cançoner *K* [l'actual *L*] no més porta que una sola obra que s'atribueix a Riambau, perduda entre les dels principals poetes catalans dels segles XIV y XV» (Massó, 1907: 422). Vegi's el *Repertori*: I, 129.

transmeten anònima (*vid* Niestroy, 1914: 62). Sembla evident que els tres cançoners catalans, tot i haver estat compilats i copiats en moments històrics molt allunyats en el temps, i en contextos culturals ben diferents, degueren utilitzar una font comuna avui perduda. Això no fa sinó confirmar l'existència d'una determinada circulació de reculls trobadorescos per a ús de compiladors específica dels territoris de parla catalana.

Més amunt en aquest treball ja s'han descrit altres casos de falses atribucions (o falses anonímies) que indiquen l'existència de fonts antigues comunes a diversos cançoners catalans posteriors²⁵⁵. Per exemple, el poema fragmentari de Sant Jordi que apareix copiat anònim dues vegades per error al *VeAg* (N80=N133), que ha estat transmès per tres altres cançoners catalans, *J K N*, amb la simple rúbrica *Altra*, sense estar-hi tampoc atribuït a cap autor. Resulta evident, a la vista d'aquestes coincidències, que *J K N* i *VeAg* es van servir d'una mateixa font en la qual el poema circulava com a anònim o adèspot, desvinculat de la tradició manuscrita santjordiesca. Ara bé, els compiladors de *J K N* van tenir a l'abast una altra font que transmetia el poema sencer, correctament atribuït al seu autor, i per això el tornen a copiar sense adonar-se de la contradicció en què incorren les rúbriques. D'aquesta segona font, però, el *VeAg* no se'n va servir. O, si ho va fer, la còpia del poema sencer atribuït a Sant Jordi s'ha perdut en la llacuna que afecta la secció d'aquest poeta a l'interior del *VeAg*. El cas ha estat explicat amb detall al capítol III.4.3.1.

De la cançó *Lo dolç cossire* de Guillem de Cabestany (*BdT* 213,5) es conserven més de vint testimonis en la tradició manuscrita occitana: *A B C D E F H I K L Q Q² R S T U V VeAg a¹ b e x*. En la còpia de *VeAg* falten les cobles V-VI, omissió que el cançoner comparteix amb *bx*, i les VII-VIII, que comparteix amb *FHQ²*. Hi falta també el v. 26, que està en

²⁵⁵Recordi's que els cançoners catalans *K* i *N* també han transmès el poema N163 de Gabriel Ferrús (*Reyna de prets*). I que l'obra de Pere March es recull en diversos cançoners del segle XV: N36 (*Al punt c'om neix*) es troba a *J K L N O P*; N37 (*Yo m maravell*) a *J K L N P*; N38 (*Cest falç de mon*) i N41 (*Dompna m platz*) a *P*.

blanc a R i resulta il·legible a S; les cobles III-IV estan intervertides, com a S. Tan sols els mss. CER i VeAg han conservat la cobla apòcrifa (N26: *Dons com saria*). Vegi's Cots, 1985-86.

El poema N28 del cançoner, *Mantz homens son*, és la tercera cobla de *Tostemps azir falsetat et enjan* de Peire Cardenal (*BdT* 335,57), copiada com a esparsa anònima al VeAg. Segons Lavaud (1957: 494-503), els testimonis manuscrits d'aquest poema es divideixen en dues grans branques: *TMD^baYVeAgSg / IKdJRCAKop*.

La cançó escatològica de Ramon Berenguer V i Arnaut Català (N30: *BdT* 184,1) ha estat transmesa pels cançoners provençals: *A C D I K N O T VeAg a¹ d*. La còpia de VeAg, que no fou presa en consideració en l'edició de Blasi (1937), dóna un text excel·lent d'aquest poema. Els vv. 5, 8 i 11 posen en relació el VeAg amb els mss. *DI*, i el v. 6 amb *DN*. És interessant de notar que, als vv. 15-16, el VeAg presenta una lliçó singular (recollida tan sols per Cluzel, 1954-58), segurament fruit d'un error mecànic per salt de ratlla, que el copista va saber reconduir i resoldre a través de la innovació *per pembre fort*.

La cançó de Cadenet *Amors, ¿e com es de me?* (N32: *BdT* 106,7) ha estat transmesa pels cançoners *A B C D F I K M P R S T U VeAg a¹ f*, entre els quals Zemp (1978: 182-194) separa dos grans grups: *ABD / IK* contra *PSMf / URCF / Ta¹VeAg*. L'editor afirma que VeAg, amb una ortografia particular, conté moltes lliçons singulars que fan pensar que el text està contaminat o bé que va arribar al cançoner a través de models no utilitzats per la resta de la tradició. Això s'ha de posar en relació amb la gran capacitat que demostra l'amanuense del VeAg per donar sentit a lliçons corruptes, malgrat els errors de còpia evidents.

La cançó *Ayci com celh quiz aim'e no s amatz* d'Arnaut de Maruèlh (N33: *BdT* 30,3) s'ha conservat als mss. *A B C D D^c F G I K N P S U c α R M f Q O VeAg*. El testimoni del cançoner VeAg, que no consta en la *recensio* de

l'edició Johnston (1935: 50-57), s'arreglera en una ocasió amb *ABCRfa* (vv. 23-24) i en una altra amb *CMR* (v. 35). No es tracta, però, al meu entendre, d'errors significatius. Sí que és definitiu, en canvi, per a la filiació del *VeAg*, el fet que aquest transmeti la cobla VI, només conservada al cançoner provençal *M* («*M* a écrit après *V*, une strophe de 7 vers bâtie sur les mêmes rimes que notre chanson, mais dont le sens l'en écarte définitivement»). Hi ha una interessant lliçó singular al v. 32 del text transmès per *VeAg*: el copista desestima l'occità *residatz* i copia *dexondatz*.

Si m fay amor de Blacasset (N43: *BdT* 96,11) ha estat transmès pels mss. *B C f F J U V* (Klein, 1887: 19), a més del *VeAg*. L'antígraf de què es va servir el copista del *VeAg* per a aquesta cançó és el mateix que hi ha a la base de la lliçó del cançoner *V*, acabat de copiar a Catalunya l'any 1268: vegi's vv. 24, 26 i la interversió de les cobles II-III. Als cançoners *fC*, que deriven d'una ramificació del subarquetip *u* on també s'inclou *V*, la cançó està atribuïda a Blacatz (*vid* Asperti, 1995: 37). La lliçó singular del *VeAg* al v. 3 (*e presar vos*) és segurament una deturpació de la lliçó recollida pel consens dels mss. occitans (*esperar vos*), que s'adequa més a la sintaxi del passatge. Al v. 35 (*avisimen*) la lliçó de *VeAg* es desvia també del consens dels mss., però fa sentit en ella mateixa.

De les dues cançons multicopiades de Folquet de Marsella (N44: *BdT* 155,16), (N45: *BdT* 155,21), la primera, *Per Deu, amors*, s'ha conservat en aquests testimonis: *A B C D D^c E F G I J K L M N O P Q R S U V VeAg a c f*. La filiació del *VeAg*, que no fou pres en consideració en l'edició Stronski (1910), no està gens clara: de vegades llegeix en solitari (vv. 25-26), d'altres com *IK* (vv. 26, 28), que depenen del subarquetip *z* (*vid* Stronski, 1910: 203), i d'altres com *Vf* (v. 31), que deriven de *y*.

La segona cançó, *Si tot me suy*, es troba als mss. següents: *A B C D D^c F G I K M N O P Q R S U V W a c f*. Segons es dedueix de l'*stemma codicum* de Stronski (1910: 202) i de les variants que aquest comenta, el *VeAg* està emparentat amb la branca *o*, formada pels mss. *Oa* (vv. 8, 35,

36 i 38). El primer hemistiqui del v. 7 (*mais en axi*) s'allunya de tota la tradició, que llegeix unànimement *mais de detz ans*; les lliçons del v. 10 (*seray*) i el v. 21 (*fe*) són errors mecànics de *VeAg*; al v. 23 falta tot el primer hemistiqui. Els vv. 38-40 presenten problemes greus de transmissió que han corromput considerablement la qualitat del text.

Tres enamichs d'Uc de Sant Circ (N46: *BdT* 457,40) es conserva als mss. *A C D E F G H I K L N O P U N² a'*, a més del *VeAg*, no consultat pels editors Jeanroy-Salverda de Grave, 1913 (10-15). La tornada està mancada d'un vers, però el copista va saber donar sentit al text conservat. No sé veure errors significatius, a partir de l'edició de referència, que ajudin a filiar la còpia del *VeAg*.

La cèlebre cançó de Bernart de Ventadorn *Ab joy mou lo verç* (N53: *BdT* 70,1) ha estat transmesa pels mss. *A B C D D^c F G K L M P V a*. La lliçó de *VeAg* prové clarament de la branca *CLPQRSUVa*, i dins d'aquesta, del subgrup *Qa*, estretament lligats entre ells, com assenyala Appel (1915: 2). Vegi's, a aquest efecte, els vv. 10, 12, 15, 43-44. Per la posició de la cobla IV al final del poema, a més, es pot afirmar que l'antígraf de *VeAg* devia ser un afí a *Q*.

Nuls homs no sap d'Uc de Saint Circ (N57: *BdT* 457,26), està copiada als mss. *A B C D D^c E F G K L N O P¹ P² R* i al *VeAg*. Als vv. 6-7, 28, *VeAg* llegeix com *ABD* en contra de tota la tradició. L'error del v. 41, a la tornada, només pot procedir de la lliçó de *AB*, que llegeixen *don Savaric* enlloc de *en Savaric*.

Lo ferm voler d'Arnaut Daniel (N59: *BdT* 29,14). Mss: *A B C D E G H I K M N² Q R S Sg U V VeAg c*. La cançó més famosa de la literatura occitana, transmesa per dinou manuscrits, és també una de les més controvertides en la filiació dels testimonis i l'establiment d'un *stemma codicum*. Tant Perugi (1978: II, 649) com Eusebi (1984: 130) coincideixen a subratllar les contaminacions que emparenten *VeAg* amb el subgrup

ESga (v. 28), situant el cançoner en una branca separada de la tradició. Perugi, a més, veu lligams entre la «costellazione» *IKN*² i *VeAg*²⁵⁶. En la còpia de *VeAg* una segona mà posterior a la de l'amanuense principal ha revisat el text a partir d'un altre antígraf i hi ha incorporat correccions importants.

Amors, ¿e que us es vigayre? de Bernart de Ventadorn (N60: *BdT* 70,4) s'ha conservat als mss. *A C D E I K L M N R S a f VeAg*. L'ordenació de les cobles (V i VI intervertides) posa la còpia del *VeAg* en relació amb els mss. *AL*, que s'allunyen del cànon de la resta de testimonis. Dins d'aquest grup, la lliçó del v. 29 (*mostrar*) sembla procedir de *A* (Appel, 1915: 23).

Dompna, yeu vos son missatgiers de Guilhem de Sant Leidier (N61: *BdT* 234,7). Copiada als mss. *A B C D G I K M O Q R Sg V VeAg a¹ b β x*. Sakari (1956: 96), que no inclou el *VeAg* en la *recensio*, classifica els testimonis en dos grans grups: *ABDIKR²Sg / CGMOQR¹Va¹*. L'ordenació de les cobles, considerada errònia per Sakari (*op cit.*: 105), connecta la còpia de *VeAg* amb el grup *ABDR²Sg*. A més, la lliçó dels vv. 19 i 20 emparenta *VeAg* amb *BDIKSg* i *DIKSg*, respectivament. Al v. 5, d'altra banda, *VeAg* comparteix l'error de *ABDPR²Sgb*. Tot i que *Sg* de vegades s'allunya del seu grup per apropar-se a l'altre ms. català, *V*, *VeAg* no comparteix cap d'aquestes lliçons. La còpia del nostre cançoner conté alguns errors mecànics que fan el text difícilment comprensible en ell mateix: vegi's l'aparat al text editat més endavant.

Atresi com l'aurifans de Rigaut de Berbezilh (N82=N135: *BdT* 421,2) és un dels poemes més copiats de la tradició manuscrita occitana (vint-i-sis

²⁵⁶«Per la collocazione all'interno dello stemma valgono soprattutto il v. 14 (cfr. *Que m CIKN*²), 29 (cfr. *On qu'eu estei fors en plan IK*) e 34 dove, all'interno dell'apertura *E non am tant* che definisce *α*, la consecuzione *parent faire* individua esclusivamente la costellazione *IKN*². A questo punto una lezione come 17 *De luy seray si com la carn de l'ungla* non può che rinviare allo stesso capostipite da cui emana anche *De leis seray si co es carns et on gla IKN*²» (Perugi, 1978: 647-50).

testimonis). Transmesa pels mss. *A B C D^a D^c G H V I J K L N P L Q R U VeAg* (2 lliçons: *Ve* i *Ve¹*), *W X a¹ b ξ λ μ*, més la tradició indirecta del *Novellino*, la traducció catalana del *Decameron* (vv. 1-4), i la cita de Sant Jordi (vv. 1-2). La lliçó del *VeAg* s'arreglera en la branca de l'arquetip α en l'*stemma* de Varvaro (1960: 121), dins de la qual comparteix amb el subgrup *D^aIKLN* l'ordenació de les cobles. Les dues còpies de la cançó transmeses per *VeAg* procedeixen, com ja s'ha dit, d'un mateix antígraf. L'amanuense no sempre va entendre l'estructura mètrica del text, raó per la qual alguns heptasíl·labs resulten hipomètrics o apareixen units i copiats a ratlla tirada (a l'edició separats per una pleca).

Una altra celebritat de la tradició trobadoresca, *Cant vey la lauseta mover* de Bernart de Ventadorn (N83: *BdT* 70,43), copiada als mss *A C D E F G I K L M N P Q R S U V a W O X*, i al *VeAg* («Die zweite Strophe steht auch im *Chansonnier Vega Aguiló*, s. Rlr. 13, 56» [Appel, 1915: 249]). Segons aquest editor (*op cit*: 250), el caràcter capriciós de les divergències entre els testimonis fa que «an Aufstellung eines Stammbaums ist nicht zu denken». Això, i el fet que, en la seva edició crítica del trobador, el filòleg alemany no tingués en compte la lliçó del *VeAg*, fa molt difícil la filiació de la còpia continguda en aquest cançoner. En primer lloc, l'ordre de les cobles coincideix amb el de *C*, però la interversió dels vv. 46-48 i 54-56 es troba tan sols a *UV*. Les variants, que intento seleccionar amb caràcter d'error significatiu, posen el *VeAg* en relació amb els grups *CIKMNVaR* (v. 5), *ACMU* (vv. 12-13), *AGLPSV* (v. 19), *EIKNORVa* (vv. 27-28) i *GLPQS* (v. 57). D'altra banda, el *VeAg* presenta la curiosa lliçó singular dels vv. 39-40, que s'allunyen radicalment de la resta de la tradició, cosa que fa pensar en una innovació del copista o bé en una font avui perduda.

La cançó *Bona dompna* de Pistoleta (N86: *BdT* 372,4) es troba als mss. *D^a I K L O R Sg T VeAg I i VeAg III* [=BC, ms. 9 (*L*), vegi's més amunt]. Ja s'ha de dit que el *VeAg*, junt amb *Sg* i el cançoner català *L*, pertanyen a

una branca de la tradició que depèn del subarquetip ε en l'*stemma* de Niestroy (1914: 63).

Si n'ay perdut mon sauber de Ponç d'Ortafà (N87=N136: *BdT* 379,2). Mss: *C R VeAg a b f*. Els cançoners provençals *CR* l'atribueixen a Pons d'Ortafà, *ab* a Pons de Capdull, i *f* el dona anònim (*vid* Massó, 1907: 433²⁵⁷, i Rivals, 1933: 99-100). El *VeAg*, com sabem, el copia dues vegades (d'un mateix antígraf) adjudicant-lo a Raimbaut de Vaqueiras. A partir de l'aparat de l'edició crítica de Napolski (1879: 97-98, 142) es pot inferir que la còpia de *VeAg* està emparentada amb els mss. *Rf* (vv. 6, 10, 12).

Nuls homs no val de Guilhem de Montanhagol (N91: *BdT* 225,10) es troba als mss. *A C E F I J K M R T VeAg d e f j*, a més de les citacions incloses al *Breviari d'Amor*. Ricketts (1964: 110) distingeix dos grans grups de testimonis: *AFIKd / CEJMRTVeAg e f j*. Els manuscrits d'aquest segon grup «sont tous d'accord pour reproduire l'ordre de *AFIKd*, moins la strophe IV, à l'exception de *Me*, qui, comme *F*, donnent 1 2 5 - 3 6 + torn». Segons el nombre i l'ordenació de les cobles, doncs, el *VeAg* s'arreglera clarament entre els testimonis de la subbranca *CEJRTff*. Al marge de l'omissió dels vv. 23-24 i d'alguns problemes de sil·labació en el còmput dels versos, la còpia de *VeAg* no presenta problemes importants.

Celh qui s'irax d'Aimeric de Peguillan (N96: *BdT* 10,15) ha estat copiat en dinou mss: *A B C D D^c G I J K M N O P Q S U VeAg c f*. Chambers & Shepard (1950: 101-05) no van tenir en compte la lliçó de *VeAg* en la col·lació de testimonis del poema. Segons els editors, «the variants are exceedingly numerous, and the relationships of the MSS more confused than usual», cosa que no permet traçar un *stemma* satisfactori. Com de

²⁵⁷«Els cançoners prov. *CR* donen aquesta poesia al rossellonès Pons d'Ortafà, *ab* a Pons de Capdull, apareixent anònima en *f*. [...] Com he anotat, aquesta poesia apareix dues vegades en el ms. cat. *H*, atribuïda an en Rimbau».

costum, el copista de *VeAg* tendeix a innovar i a reescriure molts versos, cosa que dificulta qualsevol intent de filiació a partir de les variants registrades pels editors. Amb tot, les lliçons singulars dels vv. 47 i 48 el posen en clara relació amb els mss. *GQ*, dos cançoners que semblen haver tingut una font comuna, i no tan sols per a l'obra lírica d'Aimeric de Peguilhan (*op cit*: 41; vegi's també Avalor, 1993: 98-101). La branca *PSUc*, estretament lligada amb els mss. *GQ*, també intervé de manera destacable en la transmissió del poema.

Ja no es hom ten prous ne tan presan (N56). Es tracta de la segona cobla d'un poema de Cadenet (*BdT* 106,13), transmès íntegrament pels mss. *BD^cFKPa^{1d}*, entre els quals Zemp (1978: 237) estableix les dues famílies *BKa^{1d}* / *D^cFP*. El testimoni del *VeAg*, que es conserva com una esparsa adèspota, està mancat d'un vers (el 15 de Zemp, 1978) i farcit d'errors de còpia, mètrics i textuals (vv. 1, 3, 5, 8). [Dec la identificació d'aquesta cobla a un comentari de J. Turró].

Finalment, un darrer apunt, segurament anecdòtic, que afecta la possible relació d'un poema del *VeAg* amb la tradició manuscrita francesa: la lliçó de la tornada d'una de les dues cançons de Bernart de Ventadorn copiades al cançoner (N53: *Ab joy mou lo verç e'l començ*) és també reportada al *Roman de la Violette* de Gerart de Nevers. Per a la tradició francesa del poema, vegi's Appel (1915: 1)²⁵⁸ i Gauchat, 1983.

²⁵⁸«In französischer Form ist das Gedicht teilweise in Hds. W 202 (s. Rom. XXII, 403) und in X 81 (s. P. Meyer et G. Raynaud, *Le Chansonnier de Saint Germain-des-Prés*) überliefert, v. 25 bis 32 auch in *Roman de la Violette* [...]».